

Apomorfine

Apomorfine is een medicijn dat behoort tot de groep dopamine-agonisten. Het middel wordt voorgeschreven in het kader van de behandeling van de ziekte Parkinson. Het middel kan intermitterend gebruikt worden, met behulp van de Apomorfine pen en als continue therapie, via een pompje. De vloeistof wordt in beide gevallen onderhuids toegediend.

Indicatie

Apomorfine therapie is, evenals DBS en Duodopa, geïndiceerd in de eindfasen van de ziekte van Parkinson, als er zich toenemend en ondanks de orale medicatie, ernstige on-off fluctuaties voordoen die niet reageren op de conservatieve therapieën/behandeling met levodopa. Behandeling in deze latere stadia van de ziekte van Parkinson zijn lastig vanwege dit wearing-off fenomeen waarbij zich zowel motorische problemen (bewegen gaat moeilijker) als niet-motorische symptomen voordoen, zoals bv problemen bij plassen, stemmingswisselingen, concentratieproblemen, angst.

Zowel de motorische als de niet-motorische symptomen zijn ingrijpend en van invloed op de kwaliteit van leven van de patiënt en diens omgeving.

Ook de 'early-morning dystonia' reageert goed op Apomorfine. Daarnaast blijkt dat ook ernstige dyskinesieën goed te behandelen zijn met Apomorfine, evenals het 'restless legs' syndroom, dat nauwelijks reageert op orale medicatie (Hovestadt, van Laar).

Andere indicaties zijn testen waarbij dopamine responsiviteit wordt vastgesteld. Ook kan Apomorfine gebruikt worden als pre-operatieve vervanging van bestaande dopaminerge medicatie.

Werkzaamheid

De werking van het middel en de therapie berust op het principe van continue dopamine receptor stimulatie. Apomorfine wordt veelal gebruikt naast de intermitterende orale therapie (levodopa tabletten en andere anti-Parkinson medicatie). Vaak kan de dosering van de intermitterende orale medicatie wel wat verlaagd worden.

Door de continue stimulatie van dopamine receptoren, naast de orale therapie, nemen periodes van wearing-off af en worden de off periodes die er eventueel nog wel zijn, als minder belastend ervaren.

Apomorfine is een snel werkend middel. Het werkt na 5 tot 10 minuten. Het wordt snel opgenomen en passeert de bloed-hersenbarriere. In de hersenen bootst het de werking van dopamine na en stimuleert het de dopamine-receptoren. Het effect is, als je het in een enkele dosis geeft (intermitterend), merkbaar gedurende 45 minuten tot een uur.

Diverse toedieningsvormen van Apomorfine

Apo-Go® pen

Er kunnen 2 soorten van toediening onderscheiden worden. In de eerste plaats is er een mogelijkheid om Apomorfine per injectie in de buikhuid (de zg. subcutane injecties) toe te dienen. Deze injecties werken al na ongeveer 10 minuten en houden 45-60 minuten aan. Deze injecties zijn vooral geschikt voor patiënten die plotselinge onvoorspelbare 'off' perioden hebben, die op een andere manier met de beschikbare medicijnen niet gemakkelijk te behandelen zijn. Als deze 'off' perioden vaak optreden per dag (bijv. meer dan 5-6x) dan moet aan een meer continue toediening worden gedacht. Echter bij de plotseling optredende stijfheid, al of niet met tremor gepaard gaande, is een injectie meestal zeer effectief. Voor veel patiënten kan daarmee een einde komen aan een stuk sociaal isolement, daar plotseling optredende 'off' perioden het sociale functioneren ernstig kunnen belemmeren. De Apo-Go® pen geeft in die gevallen een stuk zekerheid, wat het functioneren ten goede komt. Ook voor patiënten met ernstige stijfheid 's ochtends, al of niet gepaard gaande met een verkramping van bijv. de grote teen, kan een Apomorfine injectie zeer geschikt zijn om snel deze klachten te laten verdwijnen.

Apo-Go@pomp

De tweede optie is toediening van Apomorfine middels een pompje, de zogenaamde Apo-Go@pomp

Bij deze optie wordt Apomorfine gedurende de uren overdag continue toegediend via een pompje, verbonden met een kathetertje dat eveneens in het onderhuidse weefsel van de buikhuid wordt gebracht. Bij het slapen gaan kan dit pompje desgewenst weer afgekoppeld worden. Deze toediening is vooral geschikt voor patiënten met een onvoorspelbaar wisselend functioneren, gepaard gaande met veel 'off' perioden (tenminste 4-5 per dag) en overvloedige bewegingen (hyperkinesieën). Door de continue toediening wordt het functioneren veel stabiel.

Bijwerkingen

Bijwerkingen zijn vergelijkbaar met die van de orale therapie. Misselijkheid kan goed behandeld worden met domperidon®. De patiënt begint al met het innemen van domperidon® daags voordat de apomorfine therapie start.

Een andere bijwerking is de huidproblematiek ivv onderhuidse noduli. Om deze te voorkomen wordt veel aandacht besteed aan instructie en begeleiding van patiënten. Daarnaast is een aantal interventies ontwikkeld om bestaande huidproblemen te behandelen.

DAS

De kennis over de behandeling met Apomorfine wordt uitgebreid, gebundeld en gecoördineerd vanuit de Dutch Apomorphine Studygroup (DAS). Dit is een samenwerkingsverband van Parkinson neurologen en Parkinson verpleegkundigen die 4 maal per jaar bij elkaar komen om kennis en ervaringen uit te wisselen en gezamenlijk data te verzamelen voor nationale en internationale publicatie. Deze werkgroep staat onder leiding van dr. T van Laar, neuroloog in het UMCG.

Kosten therapie

De kosten voor de Apo-Go® pomp therapie bedragen op jaarbasis 38.297 euro

De kosten voor Apo-Go® pen therapie zijn op jaarbasis 8280 euro

(ter vergelijking: de kosten voor Duodopa bedragen 60.000 euro per jaar)